

SÈRIE 1

En tots els exercicis i opcions, les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes, en tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals– l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

PART COMUNA

[4 punts]

*Exercicis obligatoris per a tots els alumnes***Exercici 1. Mapa de la Unió Europea**

[2 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 2, “El procés de construcció europea. Fortaleses i problemes”, i 3, “La posició demogràfica, econòmica, social i cultural de la Unió Europea en el món”, del bloc de continguts 1, “Catalunya i Espanya, a Europa i el món”, del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

L'alumnat hauria de respondre:

1.

a) Els països fundadors de la CEE van ser Alemanya, Bèlgica, França, Holanda, Itàlia i Luxemburg.

(0,30)

Es pot puntuar a 0,05 per país encertat.

b) Els darrers països que han entrat a la UE són Romania, Bulgària i Croàcia.

(0,20)

Es pot puntuar a 0,05 per país encertat, i donar 0,20 si esmenta els 3 països.

La puntuació, tant en el nombre de països esmentats correctament com en els ubicats correctament, hauria de ser proporcional al nombre d'encerts.

Cercles: països fundadors

Triangles: darreres incorporacions

2. El Tractat de Schengen garanteix la lliure circulació de béns i persones a l'interior de la pràctica totalitat dels països de la UE. L'avantatge per a les persones és que permet creuar les fronteres sense tràmits o controls fronterers.

(1 punt)

3. Relacioneu els esdeveniments de la columna de l'esquerra amb l'any en què van passar.

La relació correcta és la següent:

Esdeveniment	Data
1. Espanya entra a la CEE	1986
2. Es crea la Comunitat Econòmica Europea	1957
3. Entra en vigor el tractat de Maastricht	1993
4. Comença a circular l'euro	2002

Es puntuarà a raó de 0,125 per cada encert fins a un màxim de 0,50.

Exercici 2. Taula sobre indicadors de fecunditat a Catalunya

[2 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 18 i 28 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4, "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat", del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

El repunt de la TGF de 1995 a 2010 té a veure amb la immigració arribada a Catalunya en aquests anys. Població jove, en edat de tenir fills i amb pautes de fecunditat superiors a les de les parelles catalanes, com la menor edat mitjana de maternitat, que pot comportar un major nombre de fills per dona.

(0,50)

Els efectes de la crisi econòmica iniciada el 2008 han fet que hagi disminuït la població immigrada a Catalunya, i que s'hagi retardat també l'edat de maternitat en les parelles autòctones.

(0,50)

Pregunta 2 [1 punt]

Les causes que expliquen la caiguda de la fecunditat a Catalunya tenen a veure amb el retard en l'accés a la maternitat. Aquest fet té múltiples factors, alguns conjunturals, com ara els efectes de la crisi econòmica, i d'altres d'estructurals, relacionats amb la dificultat que tenen les parelles joves per establir la situació laboral i familiar.

(0,50)

Conseqüències demogràfiques: la disminució de la natalitat fa que Catalunya quedi molt per sota de la taxa de reemplaçament generacional, i, alhora, provoca l'envelliment de la població.

(0,50)

PART OPTATIVA

[6 punts]

(S'han d'escollir dos exercicis. En cap cas es poden barrejar preguntes de diversos exercicis)

Exercici 3. Mapa del traçat de l'AVE

[3 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits a l'apartat 3, "Funcions i impactes de les xarxes de transport i comunicació en la producció i el consum", del bloc de continguts 3, "Territori i activitats econòmiques", del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1punt]

El traçat de l'AVE segueix el model de xarxa radial de comunicacions amb el centre a Madrid, igual com el traçat de la xarxa de carreteres nacionals i la xarxa del ferrocarril convencional.
(0,50)

Els avantatges són la facilitat de comunicacions amb la capital de l'Estat, mentre que els inconvenients són les dificultats per a la comunicació entre ciutats situades en diferents radis de la xarxa.

(0,50)

Pregunta 2 [1 punt]

La xarxa ferroviària convencional presenta diversos problemes derivats d'unes infraestructures obsoletes:

- L'amplada de la via espanyola diferent de la majoria de països europeus. Aquesta singularitat comporta costosos transbordaments a les fronteres
- Molts trams són de via única, la qual cosa fa que es redueixi la velocitat i la freqüència de trens.
- El mal estat d'alguns trams i infraestructures que no s'han modernitzat.
- La poca demanda dels passatgers, tret dels serveis de rodalies de Madrid i Barcelona, per la baixa freqüència horària de trens i la competència del transport per carretera.

(0,75)

La xarxa de l'AVE difícilment pot solucionar aquests problemes ja que no està concebuda com una xarxa convencional, sinó per al transport de mitjana distància entre grans ciutats destinat al turisme i al sector dels negocis.

(0,25)

Pregunta 3 [1 punt]

Actualment, en una societat globalitzada els transports són bàsics per poder localitzar i connectar, ja sigui les mercaderies o les persones.

Els transports tenen tres funcions importants:

- Fan un servei que respon a la necessitat de desplaçament de les persones.
- Satisfan necessitats econòmiques: posant en contacte la producció amb el mercat i fan possible la distribució de béns i serveis.
- Contribueixen a integrar els diferents grups socials i a la difusió de les idees, les tècniques i les cultures.

(1 punt)

Exercici 4: Text sobre el procés de gentrificació a la ciutat de Barcelona

[3 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits a l'apartat 2, "Desequilibris i desigualtats internes a les ciutats", del bloc de continguts 4, "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat", del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

La pregunta és de resposta oberta. El corrector la valorarà amb 1 punt si s'exposen les característiques més rellevants, en què haurien de figurar els aspectes següents:

Dèficit d'oferta d'habitatges, manca d'habitatges de protecció oficial, lliure mercat i especulació.

A continuació es descriu el procés de gentrificació que pot servir de guia per a la correcció:

- L'augment de la demanda d'habitatge urbà, resultat de l'atracció que suposa la ciutat, amb una oferta reduïda de sòl, posa a la venda, cada vegada, menys pisos.
- Els agents immobiliaris tenen menys oferta i n'augmenten el preu.
- L'augment del preu fa que les immobiliàries s'interessin per habitatges de renda baixa, els compren, els rehabiliten i els posen al mercat a un preu elevat.
- Hi ha també pràctiques per fer marxar els vells arrendataris a fi d'augmentar els contractes de lloguer.
- El resultat sempre és el mateix: si els preus de lloguer pugen, i pugen molt, els arrendataris antics, sovint de rendes baixes, no poden pagar aquest lloguer i abandonen el barri. Al barri, la població resident canvia paulatinament, i en ser de rendes més altes es parla amb propietat de gentrificació.

Pregunta 2 [1 punt]

Especulació urbana: procés pel qual els agents urbans busquen el màxim benefici empresarial a partir de la manca d'habitatge urbà o de la reduïda oferta de sòl urbanitzable. La forta competència pel metre quadrat de sòl urbanitzable, amb oferta limitada de sòl i demanda elevada, fa que hi hagi agents immobiliaris que busquin maneres de treure el màxim benefici de la propietat urbana.

(0,50)

Terciarització: procés que viuen les societats avançades en què l'augment de la productivitat agrària i industrial fa que es redueixi l'ocupació en aquest dos sectors i, en canvi, augmenti l'activitat en el sector dels serveis.

(0,50)

Pregunta 3 [1 punt]

En les societats europees i occidentals, el creixement de la ciutat obeeix a un fenomen relacionat amb la industrialització. L'oferta de treball a la ciutat, al costat d'un augment de la productivitat agrària, ha facilitat l'èxode rural. Per tant, el creixement urbà es relaciona directament amb la industrialització.

(0,50)

En els països en vies de desenvolupament no s'ha experimentat el mateix procés, sinó que el creixement urbà obeeix a la repulsió del medi rural. Les dificultats per sobreviure en àrees rurals fan que una part de la població emigri cap a nuclis urbans amb l'objectiu de millorar les seves expectatives de vida. S'estableixen en assentaments precaris, tenen ocupacions precàries, suburbials... I tot aquest procés s'ha fet de manera ràpida i desordenada en els darrers cinquanta anys.

(0,50)

Exercici 5. Els incendis forestals i el clima mediterrani

[3 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 1, "Relleu, clima i vegetació de Catalunya", i 3, "Problemes ecològics i riscos naturals", del bloc de continguts 2, "Medi ambient i paisatges", del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

El clima mediterrani es caracteritza per la coincidència a l'estiu d'una estació que és seca i càlida a la vegada, fet que determina unes condicions d'aridesa en aquest període. Els estius són calorosos i secs, mentre que els hiverns són suaus. Les pluges no són abundants i a vegades poden ser torrencials.

(0,75)

Observeu el mapa i escriviu el nom de cinc capitals de comarca que es localitzin dins la zona de clima mediterrani litoral:

Les possibilitats de resposta són molt variades. El corrector tindrà cura que les capitals de comarca esmentades a la resposta pertanyin a la zona de clima mediterrani litoral per tal de donar la puntuació màxima.

(0,25)

Pregunta 2 [1 punt]

Els fenòmens naturals estan relacionats amb la dinàmica pròpia dels elements naturals, per exemple la pluja, el vent, les ones, etc. El risc natural és una percepció humana de perill en estar exposat a algun fenomen natural que pot causar danys personals o materials.

(0,75)

Riscos naturals associats a les característiques del clima mediterrani són les inundacions, les pedregades, els temporals de vent, etc. El corrector vetllarà perquè els dos riscos esmentats per l'estudiant siguin correctes.

(0,25)

Pregunta 3 [1 punt]

Els canvis principals estan relacionats, per una banda, amb l'abandonament de les activitats rurals tradicionals a causa del despoblament del camp i l'emigració a les ciutats. L'abandonament de conreus ha permès la recuperació del bosc i la configuració de grans masses forestals contínues que afavoreixen els grans incendis.

(0,50)

Per l'altra, la substitució del carbó vegetal com a combustible domèstic principal, provocada per l'aparició del gas butà, el gas natural i els forns i les calefaccions elèctriques. Aquesta substitució de combustible provoca que el bosc mediterrani deixi de ser rendible i se n'abandoni l'explotació, fet que ha provocat un increment de la biomassa vegetal acumulada que augmenta el risc d'incendi.

(0,50)

SÈRIE 5

A tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes, en tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals- l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà més en compte i valorarà positivament allò que els alumnes aportin, més que no pas allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

PART COMUNA

[4 punts]

*Exercicis obligatoris per a tots els alumnes***Exercici 1: Taula d'evolució de la població mundial i europea**

[2 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 1: característiques que defineixen un món globalitzat i 3: La posició demogràfica, econòmica, social i cultural de la Unió Europea en el món, del bloc de continguts 1: Catalunya i Espanya, a Europa i el món, del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

L'alumne ha de remarcar que el pes demogràfic d'Europa ha davallat amb el pas dels anys. Des d'aproximadament el 13,5 % de la població mundial el 1960 a una mica menys del 7% el 2015.

(0,50)

Els condicionants d'aquesta evolució demogràfica són l'envelliment de la població europea producte de la reducció de la natalitat i l'augment de l'esperança de vida.

(0,50)

Pregunta 2 [1 punt]

La integració política comporta que els Estats de la UE han cedit part de la seva sobirania en favor de les institucions europees. Les institucions europees aproven directives, normes i lleis que prevalen per sobre les aprovades a cada Estat membre.

(0,50)

La integració econòmica s'articula a partir de l'existència d'un mercat interior únic que permet la lliure circulació de béns, serveis, persones i capitals. Els instruments que ho han permès han estat l'eliminació dels controls fronterers, la implantació de l'euro com a moneda única junt amb la creació d'institucions com el Banc Central Europeu, independent dels governs nacionals, el qual dirigeix la política financera de la UE.

(0,50)

Exercici 2: Mapa embassaments d'aigua a Catalunya

[2 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 1: Relleu, clima i vegetació de Catalunya, i 3: Problemes ecològics i riscos naturals, del bloc de continguts 2: Medi ambient i paisatges, del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

Els rius que tenen més embassaments i capacitat d'emmagatzemar aigua són el riu Ebre i els seus afluents que neixen al Pirineu: la Noguera Ribagorçana, la Noguera Pallaresa i el Segre. En segon lloc, hi hauria el Ter amb les preses de Sau i Susqueda i la conca del riu Llobregat. També es poden esmentar els petits embassaments dels rius del vessant mediterrani com el Foix, Boadella a la Muga, etc.

(0,50)

Altres fonts d'aigua per abastir les necessitats de la població litoral són les dessalinitzadores que capten aigua del mar i l'aprofitament de les aigües dels aquífers subterranis o aigües freàtiques.

L'alumne podria incloure en la resposta el fet que a Catalunya hi ha dues plantes dessalinitzadores, instal·lades al delta de la Tordera i al delta del Llobregat.

(0,50)

Pregunta 2 [1 punt]

La resposta a aquesta pregunta és oberta. El corrector vetllarà per a que les respostes siguin adients. Com a exemple, els estudiants es podrien referir a algunes de les següents mesures:

A escala domèstica es recomana tancar les aixetes mentre no es fa servir l'aigua, dutxar-se millor que banyar-se, utilitzar electrodomèstics de baix consum d'aigua .

(050)

A l'agricultura evitant el reg per inundació i utilitzar en el seu lloc sistemes més controlats com el reg per aspersió i el reg per microirrigació o degoteig.

(0,25)

A la indústria a partir de la reutilització de l'aigua

(0,25)

PART OPTATIVA

[6 punts]

(S'han d'escollir dos exercicis. En cap cas es poden barrejar preguntes de varis exercicis)

Exercici 3: Text sobre la desindustrialització a Catalunya

[3 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 2: El teixit industrial de Catalunya del bloc de continguts 3: Territori i activitats econòmiques, del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1,5 punts]

Desindustrialització a partir dels anys setanta: els efectes provocats per la crisi del petroli de 1973 (no és necessari que s'expliqui el conflicte entre Israel i el món àrab) van afectar les economies occidentals i la indústria en particular. La indústria sorgida de la primera i la segona revolució industrial va entrar en crisi.

(0,5)

Causa: l'augment dels costos de producció amb la pujada del preu del petroli va provocar que la manufactura tradicional, especialment la tèxtil, i la que requeria mà d'obra no qualificada o poc qualificada, no va poder competir amb el baix preu dels productes d'indústries de països del Tercer Món o Sud Global.

(0,5)

Conseqüències immediates: l'atur industrial, especialment en el tèxtil català, va ser la conseqüència immediata, com també ho va ser la desaparició de moltes empreses multinacionals que van deslocalitzar la seva producció i es van traslladar a països amb salaris més baixos a fi de rebaixar els costos de producció. De la mateixa manera que es va produir la desindustrialització, es va produir també un canvi en el procés de producció industrial, cap a una indústria molt més tecnificada, que incorporava molt més valor afegit a la producció catalana.

(0,5)

En cas que la resposta sigui global i no segueixi estrictament el guió proposat, el corrector podrà valorar positivament la resposta sempre i quan apareguin els conceptes clau: crisi del petroli de 1973; desaparició de sectors tradicionals (el tèxtil) i deslocalització; atur industrial; renovació del teixit industrial cap a un escenari de revolució tecnològica.

Pregunta 2 [1,5 punts]

Característiques de la indústria catalana actual:

- predomini de les PIME, tot i que també hi ha grans empreses com les de fabricació d'automòbils.
- indústries netes i no contaminants, situades en polígons industrials
- treballadors formats.
- producció d'elevat valor afegit
- agrupació en clústers
- destinació de la producció: mercat exterior
- etc.

Es valoraran amb 0,2 punts cada característica esmentada fins a un màxim de 1 punt.

(1)

Punts forts:

- tradició industrial del país
- teixit industrial organitzat, tant productivament (clústers) com pel que fa a la patronal (PIMEC, CECOT, Foment del Treball).
- vinculació dels nous sectors productius a la recerca (R+D+I) i a la universitat, l'exemple més emblemàtic pot ser el sector farmacèutic o biomèdic.
- sectors punta vinculats a la nova economia del coneixement.
- destinació de la producció al mercat exterior, mundial.

...

Amb què l'estudiant esmenti i justifiqui més d'un punt fort es pot donar per vàlid aquest apartat.

(0,5)

En cas que la resposta sigui global i no segueixi estrictament el guió proposat, el corrector valorarà el coneixement que demostrï l'alumne en la seva resposta.

Exercici 4: Fotografia sobre un paisatge de Catalunya

[3 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 2: Característiques dels principals paisatges de Catalunya del bloc de continguts 2: Medi ambient i paisatges, del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [2 punts]

Els tres elements poden ser relatius a al mosaic agroforestal compost per camps de conreu de cereal en mosaic amb petits fragments forestals que predomina a la fotografia.

També es podrien esmentar les edificacions rurals on s'observen les teulades de teula que hi ha en primer terme.

O fer referència a que la conca visual del paisatge agrícola predominant queda tancada per la presència d'unes serres en l'horitzó.

El corrector vetllarà perquè els elements esmentats pels estudiants siguin adients.

(1)

Es tracta d'un paisatge ben conservat ja que no es visualitzen creixements urbans descontrolats, com magatzems o petites urbanitzacions i perquè el mosaic agroforestal es manté actiu, és a dir, que les terres estan conreades i no hi ha ni abandonament ni degradació

(1)

Pregunta 2 [1 punt]

El paisatge d'aquesta fotografia pertany a la Catalunya mediterrània. Alguns elements que permeten aquesta classificació són:

-una vegetació de caràcter perennifoli ja que malgrat que la fotografia està captada a l'hivern, tal i com s'indica al peu de la foto, es veu com la vegetació manté la fulla.

-conreus de secà.

-tipologia dels edificis amb teulada tradicional de teula.

(0,5)

Els paisatges rurals ben conservats són susceptibles d'esdevenir un recurs turístic, en relació amb el desenvolupament del turisme rural i l'ecoturisme.

(0,5)

Exercici 5: Mapa sistemes urbans d'Espanya

[3 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 4: Les xarxes urbanes: un món de ciutats, del bloc de continguts 4: La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat, del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

Resposta oberta, el corrector vetllarà per a que les àrees metropolitanes escollides siguin correctes. Algunes de les possibilitats són les següents:

Es valorarà amb 0,20 punts per cada subsistema urbà correcte, fins a un màxim d'1 punt.

Pregunta 2 [1 punt]

La resposta pot contemplar moltes variants segons quins siguin les àrees metropolitanes escollides pels estudiants en la seva resposta. El corrector vetllarà per a que siguin correctes. A la taula següent s'indiquen alguns exemples:

Àrees metropolitanes	Principals ciutats
Àrea metropolitana de Bilbao	Bilbao, Baracaldo, Portugalete,...
Àrea metropolitana de Madrid	Madrid, Móstoles, Leganes, ..
Àrea metropolitana de Barcelona	Barcelona, l'Hospitalet, Badalona,...
Àrea metropolitana de València	València, Paterna, Catarroja, ...
Àrea metropolitana de Sevilla	Sevilla, Dos Hermanas, Alcalà de Guadaira,...

Es valorarà amb 0,20 punts per cada subsistema urbà correcte, fins a un màxim d'1 punt

Pregunta 3 [1 punt]

Barcelona és una ciutat marítima i, en conseqüència té un dels ports més importants de la mediterrània. Aquest fet conjuntament amb l'aeroport fa que sigui una gran ciutat comercial i al mateix temps industrial i turística.

(0,50)

Madrid situada al centre de la península és la capital política i aquest fet ha afavorit la concentració d'una gran part del poder financer i econòmic.

(0,50)